



Илија ПСАЛТИРОВ

ФИНАНСИРАЊЕ НА ИЗБОРИТЕ И (НЕ)ТРАНСПАРЕНТНОСТА

Не знам кои се по ред овие избори, без оглед дали се работи за парламентарни, локални или претседателски, ама знам дека на ниедни досега не се појавил јунак кој би кажал од каде им се толку пари на партиите за да организираат милионски кампањи. Кога велам милионски не мислам само во денари, туку и во евра, зашто само еден обичен билборд чини минимум 1.000 евра, плус дизајн и производство на истиот, значи минимум 2.000 евра по парче билборд. А каде се тука постерите, флаерите, програмите, пенкалата, запалките, капите, маиците, знамињата...? Само за ова сигурно е потребно меѓу 500.000 и 1.000.000 евра. А што е со радио и ТВ-спотовите, со платените политички програми, кои сигурно чинат неколку пати повеќе од печатениот материјал?! Кога на сè ова ќе се додаде организацијата на митинзи (во просек еден чини 10.000 евра), со вкalkулирани трошоци за сцена и техника, организиран превоз со автобуси и индивидуални возила, плаќање поединци за извршување логистички работи (лепење плакати и сл.), плаќање познати пејачки имиња, обезбедување на митинзите итн., едноставно во умот ќе ви се сврти од бројки. Кога сè претходно напишано ќе го помножите по 5 или по 6, колку што има водечки партии влезени во изборната трка, не само што тешко се пресметуваат бројките, туку ќе ви се чини едноставно невозможно за едни избори да се потрошат толку големи суми, имајќи

предвид дека економската ситуација во земјата е очајна. А тоа што законот пропишува, колку максимум може да се потроши во една кампања, тоа сигурно не важи за нашите партии. Нашите закони важат за сите, само не за нас самите. Затоа и државата ни е таква, каква што ни е! Но, не се само партиите недоволно транспарентни кога се во прашање финансиите, туку има и печатени медиуми, кои се дистрибуираат бесплатно, а кои беа промовирани токму пред изборите. Не дека народот не знае чии се, односно кој стои зад нив, ама повторно се крие вистината од јавноста, бидејќи се знае дека ист основач не може да поседува и пишан и електронски медиум. Ако за дневно печатење на еден тираж од 75.000 до 100.000 парчиња на еден дневен весник се потребни од 10.000 до 15.000 евра, тоа би значело дека за еден месец се неопходни меѓу 300.000 и 450.000 евра. Е, кога тој весник уште и бесплатно ќе се дистрибуира, се поставува логично прашање, "кој тоа го финансира, другови и другарице?" (во жаргонот на еден познат бизнисмен, политичар и др.). Ем бесплатно, ем пред избори, ем кога ќе видите што пишува во нив и како се црнат одредни еминентни личности без докази и аргументи, веднаш ви станува јасно дека некој сака на перфиден начин да ги елиминира своите противници, без оглед дали се работи за политика или за бизнис. Чуден некој синдром на самоуништување постои во оваа земја. Буквално сè што е стекнато со мака, труд и чесно се девалвира на смет-

ка на некои апаши, кои никогаш нема да докажат од каде им е имотот кој го поседуваат (иако најчесто тој гласи на друго име), но затоа секогаш ќе бидат заштитени од влијателни политички, па и новинарски кругови. Она што, исто така, загрижува е фактот дека ниту еден новинар не покренал "фељтонска иницијатива" за да им сирнеме во книгите на партиите и да видиме кој ги финансира нивните кампањи (кој ги замолчува новинарите и како?). Пред избори, секоја партија според закон мора да отвори нова (независно од редовната) жиросметка, каде ќе се вршат уплатите од страна на физички и на правни лица за поддршка на изборната кампања. А кога некој новинар ќе го покрене тоа прашање инцидентно, одговорот е секогаш ист: "Не е пожелно за време на кампањата да ги објавиме имињата на фирмите и на поединците, зашто може да сносат последици од страната која не добила средства". Има ли потреба од страв, ако сè е чисто и регуларно? Проблемот е во тоа што најчесто тоа се т.н. "црни пари" од разни нелегални бизниси, кои никаде не се евидентирани, освен во партиските есапи за изборен маркетинг. Не ми е јасно зашто ги плаќаме од наши пари (буџетски) инспекторите во Управата за јавни приходи? Дали само за по наредба да "прочешлаат" некоја фирма или и по службена должност да ги "претресат" сметките на партиите и да видат која партија од каде добила средства?! Но, не само тоа, да го испитаат и потеклото на парите, неколку уплати,

односно исплати наназад, за да се утврди дека тие пари легално се влезени во оптек. Ама ниту тоа ќе се случи ниту, пак, некој има таква желба. А не само што јавноста има право да знае, туку и мора да знае, зашто законот е дециден и јасен. Но, зборот "транспарентност" кај нас е само мисловна именка, затоа и невозможно е да се очекува дека некоја партија ќе излезе со финансиски извештај за сопствената изборна кампања. Ај што не ни кажуваат од каде им се парите за изборната трка, туку тактички и мудро ги "кријат" можните носители на функциии во идната влада и во државните органи (мислам на највисоките функции, зашто за сите други би требало да важи Законот за државни службеници), со изговор, дека можело да им се наштети... Јас лично, а слушам и од реакциите на други луѓе, не видов и не слушнав некој друг освен носителите на листи да се промовираат на овие избори. Не слушнав ниту една биографија на барем еден од оние кои се наоѓаат на листите, на подолните места. Имате уште цела седмица, драги политичари и партии. Бидете транспарентни, искрени, доблесни и чесни, иако ниеден од овие зборови не ви е многу близок, па излезете пред граѓаните и покажете кој колку и за што троши, кои ви се луѓето на листите (не само со име и презиме, туку и со биографији), кои луѓе би ви се нашле во можната идна влада, зашто сакаме и имаме право да знаеме. Инаку, нашите гласови ќе ве чинат повеќе од целата кампања... ќе ве чинат - пораз!